

Byla C-430/21**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2021 m. liepos 14 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:*Curtea de Apel Craiova* (Rumunija)**Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:**

2021 m. liepos 7 d.

Pareiškėjas:

RS

Pagrindinės bylos dalykas

Skundas dėl baudžiamojo proceso trukmės, kurį pareiškėjas RS pateikė *Curtea de Apel Craiova* (Krajojovos apeliacinis teismas, Rumunija) Baudžiamųjų ir nepilnamečių bylų skyriaus Teisių ir laisvių kolegijai dėl prokuratūros prie *Înalta Curte de Casație și Justiție – Secția pentru investigarea infracțiunilor din justiție* (Rumunijos Aukščiausiasis kasacinis ir teisingumo teismas – Už pažeidimų teismų sistemoje tyrimą atsakingas skyrius; toliau – SIIJ) atliekamo baudžiamojo tyrimo trukmės.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Remiantis SESV 267 straipsniu prašoma išaiškinti ESS 2 straipsnį ir 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą bei Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 straipsnį.

Prejudiciniai klausimai

1. Ar pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje, siejamoje su ESS 2 straipsniu ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsniu, įtvirtintą teisėjų nepriklausomumo principą draudžiama tokia nacionalinės teisės nuostata, kaip antai Rumunijos Konstitucijos 148 straipsnio 2 dalis, pagal kurią,

atsižvelgiant į *Curtea Constituțională* (Konstitucinis Teismas) Sprendime Nr. 390/2021 pateiktą išaiškinimą, nacionaliniai teismai neturi teisės nagrinėti nacionalinės teisės nuostatos, kuri *Curtea Constituțională* sprendimu buvo pripažinta atitinkančia Konstituciją, atitiktis Europos Sąjungos teisės nuostatomis?

2. Ar pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje, siejamoje su ESS 2 straipsniu ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsniu, įtvirtintą teisėjų nepriklausomumo principą draudžiama tokia nacionalinės teisės nuostata, kaip antai Rumunijos Įstatymo Nr. 303/2004 dėl teisėjų ir prokurorų statuso 99 straipsnio 3 punktas, pagal kurią iškelti drausminę bylą ir skirti drausmines nuobaudas teisėjui už *Curtea Constituțională* (Konstitucinis Teismas) sprendimo nevykdymą galima tuo atveju, jei šis teisėjas pripažintų Europos Sąjungos teisės prioritetinį taikymą *Curtea Constituțională* sprendimo motyvu atžvilgiu, t. y. nacionalinės teisės nuostata, kuri iš teisėjo atima galimybę taikyti Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimą, kurį jis laiko viršesniu?

3. Ar pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje, siejamoje su ESS 2 straipsniu ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsniu, įtvirtintą teisėjų nepriklausomumo principą draudžiama nacionalinių teismų praktika, pagal kurią teisėjui draudžiama taikyti Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudenciją baudžiamajame procese, kaip antai ginče dėl protingos baudžiamąjo proceso trukmės, reglamentuotos Rumunijos Baudžiamąjo proceso kodekso 488¹ straipsnyje, nes priešingu atveju tokiam teisėjui kiltų drausminė atsakomybė?

Nurodomos Sąjungos teisės nuostatos ir Sąjungos jurisprudencija

ESS 2 straipsnis, 4 straipsnio 3 dalis ir 19 straipsnio 1 dalis, taip pat Chartijos 47 straipsnis

2021 m. gegužės 18 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“* (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 ir C-397/19, EU:C:2021:393; toliau – 2021 m. gegužės 18 d. sprendimas)

2018 m. vasario 27 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Associação Sindical dos Juízes Portugueses* (C-64/16, EU:C:2018:117) 42–44 punktai

2018 m. liepos 25 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)* (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586) 48 punktas

Nurodomos nacionalinės teisės nuostatos

Rumunijos Konstitucijos 11 straipsnio 3 dalis, pagal kurią tuo atveju, jei sutartyje, prie kurios Rumunija turi prisijungti, yra Konstitucijai prieštaraujančių nuostatų, jos ratifikavimas gali įvykti tik prieš tai peržiūrėjus Konstituciją, ir

148 straipsnio 2 ir 4 dalys, pagal kurias Europos Sąjungos steigimo sutarčių nuostatos ir privalomo pobūdžio Bendrijos teisės normos turi viršenybę prieš joms prieštaraujančias vidaus įstatymų nuostatas (2 dalis) ir, atsižvelgiant į tai, Parlamentas, Rumunijos Prezidentas, vyriausybė ir teisminė valdžia garantuoja įsipareigojimą, kylančių iš stojimo akto bei 2 dalyje nurodytų nuostatų, vykdymą (4 dalis).

Rumunijos Baudžiamojo kodekso 297 straipsnis (piktnaudžiavimas tarnybine padėtimi), pagal kurį valstybės pareigūnas, kuris vykdydamas savo funkcijas neatlieka tam tikro veiksmo arba jį atlieka netinkamai ir taip padaro asmeniui žalos arba pažeidžia jo teises ar teisėtus interesus, baudžiamas laisvės atėmimo bausme nuo dvejų iki septynerių metų, uždraudžiant dirbti valstybės tarnyboje; 283 straipsnis (piktnaudžiavimas teismine valdžia), pagal kurį kiekvienas asmuo, kuris inicijuoja baudžiamąjį persekiojimą arba nustato prevencinę laisvės apribojimo priemonę arba, žinodamas apie asmens nekaltumą, paduoda jį į teismą, baudžiamas laisvės atėmimu nuo trijų mėnesių iki trejų metų, uždraudžiant dirbti valstybės tarnyboje.

Rumunijos Baudžiamojo proceso kodekso 488¹–488⁶ straipsniai, kuriuose reglamentuoti skundai dėl pernelyg ilgos proceso trukmės. Pagal šias nuostatas toks skundas gali būti paduotas prašant pagreitinti procesą tais atvejais, kai baudžiamųjų veikų tyrimas nebuvo užbaigtas per protingą laikotarpį. Kalbant apie nebaigtas nagrinėti baudžiamąsias bylas pažymėtina, kad toks skundas gali būti paduotas praėjus vieniems metams nuo baudžiamojo proceso pradžios, o kompetenciją jį nagrinėti turi teismo, turinčio jurisdikciją nagrinėti bylą, už teises ir laisves atsakingas teisėjas. Manydamas, kad skundas pagrįstas, tas teisėjas nustato terminą, per kurį prokuroras turi ištirti bylą, tačiau negali duoti nurodymų ir pasiūlyti sprendimų dėl fakto ar teisės klausimų.

Legea Nr. 304/2004, privind organizarea judiciară (Įstatymas Nr. 304/2004 dėl teismų sistemos organizavimo) 88¹–88¹¹ straipsniai, kuriais įsteigiamas SIIJ (šių nuostatų tekstas pateiktas prašyme priimti prejudicinį sprendimą byloje C-127/19).

Ordonanța de urgență a Guvernului Nr. 90/2018, privind unele măsuri pentru operaționalizarea Secției pentru investigarea infracțiunilor din justiție (Vyriausybės dekretas įstatymas Nr. 90/2018, kuriuo nustatomos tam tikros priemonės dėl Už pažeidimų teismų sistemoje tyrimą atsakingo skyriaus darbo tvarkos).

Legea Nr. 303/2004, privind statutul judecătorilor și procurorilor (Įstatymas Nr. 303/2004 dėl teisėjų ir prokurorų statuso) 99 straipsnio 5) punktas, pagal kurį *Curtea Constituțională* (Rumunijos Konstitucinis Teismas) sprendimų nesilaikymas laikomas drausminiu nusižengimu.

Rumunijos Konstitucinio Teismo (toliau – Rumunijos KT) **sprendimas Nr. 1039/2012**, kuriame nustatyta, kad Teisingumo Teismo sprendimai yra privalomi *erga omnes* valstybių narių lygmeniu.

Rumunijos KT sprendimas Nr. 390/2021, kuriuo atmetamas prašymas pripažinti Įstatymo Nr. 304/2004 88¹–88⁹ straipsnių ir Dekreto įstatymo Nr. 90/2018 nuostatas prieštaraujančiomis Konstitucijai, 81 ir 83–87 punktai (prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nurodytos dalys):

„81. Rumunijos Konstitucijoje įtvirtinta specialioji norma reglamentuoja nacionalinės teisės ir Europos Sąjungos teisės santykį 148 straipsnio 2 ir 4 dalyse numatytais sąlygomis <...>. Taigi stojimo į Europos Sąjungą sąlyga papildomai apima atitikties [Sąjungos] teisei sąlygą, pagal kurią visos valstybės narės nacionalinės institucijos iš esmės privalo įgyvendinti ir taikyti [Sąjungos] teisę. Tas pats pasakytina ir apie [Rumunijos KT], kuris pagal Konstitucijos 148 straipsnį užtikrina Europos teisės prioritetinį taikymą. **Vis dėlto šis prioritetinis taikymas neturi būti aiškinamas kaip panaikinant ar paneigiantis Konstitucijos 11 straipsnio 3 dalyje, siejamoje su 152 straipsniu, įtvirtintą nacionalinį konstitucinį identitetą, kaip esminę Rumunijos Konstitucijos tapatybės branduolio garantiją, kuris neturi būti sumenkintas Europos integracijos procese. Remiantis šiuo konstituciniu identitetu, [Rumunijos KT] turi teisę užtikrinti Konstitucijos viršenybę Rumunijos teritorijoje (žr. *mutatis mutandis* 2009 m. birželio 30 d. Vokietijos Federacinės Respublikos Federalinio Konstitucinio Teismo sprendimą 2 BvE 2 / 08 ir kt.).** Pagal atitikties sąlygą, įtvirtintą pačiame Konstitucijos 148 straipsnio tekste, Rumunija negali priimti teisės akto, prieštaraujančio jos, kaip valstybės narės, priimtiems įsipareigojimams <...>, bet, žinoma, taiko šiems įsipareigojimams konstitucinę ribą, grindžiamą „nacionalinio konstitucinio identiteto“ sąvoka. <...>

83. Šis Teismas mano, kad teisėjas turi teisę nagrinėti „vidaus teisės“ nuostatas, t. y. esančios nacionalinės teisės sistemos dalimi, atitiktį Sąjungos teisės nuostatomis, atsižvelgiant į Konstitucijos 148 straipsnį, ir, jei nustato prieštaravimą, su piliečių subjektinėmis teisėmis susijusiuose ginčuose turi teisę pirmiausia taikyti Sąjungos teisės nuostatas. Bet kuriuo atveju šis Teismas konstatuoja, kad sąvokomis „vidaus įstatymai“ ir „vidaus teisė“ Konstitucijoje nurodomi tik žemesnės galios teisės aktai, nei Konstitucija, nes Konstitucija išlaikė aukštesnę hierarchinę padėtį pagal Konstitucijos 11 straipsnio 3 dalį. Atsižvelgiant į tai, <...> ***pagal Konstitucijos 148 straipsnį Sąjungos teisei nesuteikiamas prioritetinis taikymas, palyginti su Rumunijos Konstitucija, todėl nacionalinis teismas neturi teisės nagrinėti nacionalinės teisės nuostatos, pagal Konstitucijos 148 straipsnį pripažintos atitinkančia Konstituciją, atitikties Sąjungos teisės nuostatomis.*** Rumunijos teisės sistemą sudaro Rumunijos valstybės priimtų teisės normų visuma; šios teisės normos turi atitikti Konstitucijos viršenybės ir teisėtumo principus, kurie yra teisinės valstybės principų, įtvirtintų Konstitucijos 1 straipsnio 5 dalyje, pagal kurią „Konstitucijos, jos viršenybės ir įstatymų laikymasis Rumunijoje yra privalomas“, esmė, nes vienintelė šalies įstatymų leidžiamoji valdžia yra Parlamentas, o valstybė yra

organizuojama pagal valdžių (leidžiamosios, vykdomosios ir teisminės) padalijimo ir pusiausvyros principą konstitucinės demokratijos sistemoje. Vis dėlto konstitucinė demokratija teisinėje valstybėje yra ne abstrakcija, o realus sistemos aspektas; šioje sistemoje Konstitucijos viršenybė riboja įstatymų leidėjo suverenitetą, kuris teisės normų kūrimo ir norminių aktų priėmimo procese turi atsižvelgti į įvairius konstitucinio lygmens principus <...>.

84. Šis Teismas konstatuoja, kad paskelbdamas Sprendimo 2006/928 privalomumą Teisingumo Teismas apribojo jo poveikį dviem aspektais: jis nustatė, pirma, kad iš to sprendimo kylančios pareigos priklauso Rumunijos valdžios institucijų, kompetentingų instituciniu požiūriu bendradarbiauti su Europos Komisija, uždaviniams (sprendimo 177 punktą), taigi patenka tarp politinių institucijų (Rumunijos Parlamento ir vyriausybės) uždavinių, ir, antra, kad šių pareigų turi būti laikomasi atsižvelgiant į ESS 4 straipsnyje įtvirtintą lojalios bendradarbiavimo principą. *Remiantis abiem perspektyvomis, tokios pareigos negali tekti teismams, t. y. valstybės institucijoms, kurios nėra įgaliotos bendradarbiauti su Europos Sąjungos politine institucija.*

85. Taigi šis Teismas konstatuoja, kad sprendimo rezoliucinės dalies 7 punkto, pagal kurį teismui „leidžiama savo iniciatyva netaikyti nacionalinės teisės nuostatos, patenkančios į Sprendimo 2006/928 taikymo sritį, kurią, atsižvelgiant į Teisingumo Teismo sprendimą, jis laiko prieštaraujančia tam sprendimui arba ESS 19 straipsnio 1 dalies antrai pastraipai“, taikymui Rumunijos konstitucijoje nėra pagrindo, nes, kaip minėta, Konstitucijos 148 straipsnyje įtvirtintas *prioritetinis Sąjungos teisės taikymas* jai prieštaraujančių vidaus teisės nuostatų atžvilgiu. Tačiau bendradarbiavimo ir patikrinimo mechanizmo ataskaitos, parengtos remiantis Sprendimu 2006/928, atsižvelgiant į jų turinį ir poveikį, nustatytus 2021 m. gegužės 18 d. Teisingumo Teismo sprendime, nėra Sąjungos teisės normos, kurioms teismas turėtų pripažinti prioritetinį taikymą, netaikydamas nacionalinės teisės normų. Taigi nacionaliniam teismui negali būti suteikta galimybė spręsti dėl prioritetinio rekomendacijų taikymo nacionalinės teisės aktų nenaudai, nes bendradarbiavimo ir patikrinimo mechanizmo ataskaitos nėra norminiai aktai, todėl jos negali prieštarauti vidaus teisės aktams. Ši išvada juo labiau darytina tuo atveju, jei atsižvelgdamas į Konstitucijos 148 straipsnio nuostatas nacionalinis Konstitucinis Teismas pripažįsta nacionalinės teisės aktus atitinkančiais Konstituciją.

86. Galiausiai, šis Teismas pažymi, kad *teisinės valstybės principas reiškia teisinį tikrumą*, t. y. teisės subjektų teisėtus lūkesčius dėl galiojančių teisės nuostatų poveikio ir jų taikymo tvarkos, kad bet kuris teisinės sistemos subjektas galėtų numatyti savo elgesį. Jei vieni teismai *ex officio* atmestų nacionalinės teisės nuostatas, kurios, jų nuomone, prieštarauja Sąjungos teisei, o kiti tas pačias nacionalinės teisės nuostatas taikytų, manydami, kad jos atitinka Sąjungos teisę, taip būtų labai paveiktas teisės normos nuspėjamumo kriterijus, o tai lemtų didelį teisinį netikrumą ir netiesiogiai pažeistų teisinės valstybės principą.

87. Apibendrinant galima teigti: kadangi 2021 m. gegužės 18 d. Teisingumo Teismo sprendimas byloje C-355/19 negali būti laikomas galinčiu pakeisti jurisprudenciją dėl Sprendimo Nr. 2006/928/EB, susijusio su konstitucingumo peržiūra, ir netiesiogiai dėl Konstitucijos 148 straipsnio pažeidimo, *Curtea Constituțională* (Konstitucinis Teismas) prašymą pripažinti, kad Įstatymo Nr. 304/2004 88¹ straipsnio 1–5 dalys, 88²–88⁷ straipsniai, 88⁸ straipsnio 1 dalies a)–c) ir e) punktai, taip pat 88⁹ straipsnio 2 dalis prieštarauja Konstitucijai, atmeta kaip nepagrįstą.“

Trumpas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 2020 m. balandžio 1 d. pareiškėjo RS situoktinė pateikė pranešimą apie nusikalstamą veiką; juo buvo siekiama trijų asmenų, turinčių saugomų liudytojų statusą byloje Nr. 1272/63/2018, baudžiamojo persekiojimo, kaltinant juos melagingais parodymais. Tame pačiame pranešime ji apkaltino medicinos ekspertą pateikus melagingus parodymus ir piktnaudžiavus tarnybine padėtimi, o taip pat tris teisingumą vykdančių profesijų atstovus, t. y. vieną prokurorą ir du teisėjus, dėl piktnaudžiavimo procesiniais įgaliojimais ir piktnaudžiavimo tarnybine padėtimi (prokurorą) bei piktnaudžiavimo tarnybine padėtimi (teisėjus).
- 2 Dėl prokuroro pranešime iš esmės buvo teigiama, kad jis pradėjo baudžiamąjį persekiojimą, pažeisdamas pareiškėjo teisę į gynybą, ir surašė kaltinamąjį aktą, remdamasis melagingais parodymais.
- 3 Dėl teisėjų pranešime buvo teigiama, kad per apeliacinį procesą buvo pažeistas Rumunijos KT sprendimas Nr. 250/2019, nes neišnagrinėtas prašymas dėl teisinio perkvalifikavimo ir dėl jo nepriimtas sprendimas, taip pažeidžiant teisę į gynybą.
- 4 Kadangi pranešimas taip pat buvo susijęs su teisingumą vykdančių profesijų atstovais, jis buvo užregistruotas SIIJ, o 2020 m. balandžio 14 d. SIIJ prokuroras iškėlė baudžiamąją bylą dėl melagingų parodymų, piktnaudžiavimo procesiniais įgaliojimais ir piktnaudžiavimo tarnybine padėtimi, t. y. nusikalstamų veikų, numatytų Rumunijos Baudžiamojo kodekso 273, 283 ir 297 straipsniuose.
- 5 2021 m. birželio 10 d. RS prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui – *Curtea de Apel Craiova* (Krajevios apeliacinis teismas), Teisių ir laisvių kolegijai – pateikė skundą dėl SIIJ nagrinėjamos baudžiamosios bylos trukmės ir paprašė teismo nustatyti terminą, per kurį už bylą atsakingas prokuroras turėtų užbaigti tirti bylą.
- 6 Po pareikalavimo gavęs iš SIIJ baudžiamojo proceso bylos medžiagą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatuoja, kad šią bylos medžiagą sudaro 90 dokumentų, kurių didžioji dalis yra 1) pranešimas apie nusikalstamą veiką; 2) per patikimą advokatą pateikti RS prašymai (gauti informaciją apie bylos registracijos numerį, informuoti apie bet kokio tyrimo veiksmo užbaigimą, leisti susipažinti su bylos medžiaga ir pasidaryti jos kopiją), į kuriuos nebuvo atsakyta; 3) prokuroro MR kaltinamasis aktas; 4) 2021 m. birželio

10 d. raštas, kuriuo *Curtea de Apel Craiova* buvo paprašytas pateikti nuosprendį baudžiamojoje byloje Nr. 1427/2019, kurį paskelbė pranešimą apie nusikalstamą veiką nagrinėjusi kolegija; 5) du formulirai su nukentėjusiosios šalies ir jo sutuoktinės asmens duomenimis; 6) nukentėjusios šalies RS teistumo (neteistumo) pažyma ir 7) išrašas iš *Ecris* duomenų bazės, susijęs su byla Nr. 1272/63/2018.

Trumpas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 7 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas visų pirma mano, kad jo nagrinėjamoje byloje RS prašymą reikia arba patenkinti, arba atmesti. Jei prašymas būtų atmestas, byla turės būti gražinta prokurorui, remiantis tuo, kad protinga proceso trukmė nebuvo viršyta. Jei prašymas būtų patenkintas, teismas turėtų nustatyti terminą, iki kurio byla turėtų būti ištirta, ir byla būtų gražinta prokurorui. Tačiau šio termino nesilaikymas nesukeltų jokių teisinių pasekmių.
- 8 Šis teismas mano, kad priimant sprendimą dėl jo nagrinėjamos bylos reikia išnagrinėti 1) nacionalinės teisės aktus, reglamentuojančius SIIJ įsteigimą ir veikimą, 2) kriterijus, kuriuos Teisingumo Teismas nustatė 2021 m. gegužės 18 d. sprendime, sprendžiamas, ar SIIJ veikia nepažeisdamas Sąjungos teisės, ir 3) Konstitucinio Teismo sprendimo Nr. 390/2021 įtaką.
- 9 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas visų pirma pažymi, kad Teisingumo Teismo sprendimų privalomumas Rumunijos teisėje netiesiogiai kyla iš Konstitucijos 148 straipsnio 2 ir 4 dalių ir jį taip pat tiesiogiai nustatė Rumunijos KT Sprendime Nr. 1039/2012; jame minėtas teismas pripažino, kad „[prejudiciniai Teisingumo Teismo] sprendimai yra privalomi *erga omnes* visų valstybių narių lygmeniu <...>“ ir kad „Europos Sąjungos Teisingumo Teismo prejudicinio sprendimo teisiniai padariniai išdėstyti jurisprudencijoje. Taigi, Liuksemburge posėdžiaujantis Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad toks sprendimas dėl Europos Sąjungos teisės akto aiškinimo ar galiojimo yra privalomas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, o išaiškinimas, kuris sudaro visumą su jo išaiškintomis Sąjungos teisės nuostatomis, taip pat turi galią kitų nacionalinių teismų atžvilgiu, kurie negali savarankiškai aiškinti tokių nuostatų. Be to, prejudicinių sprendimų poveikis yra tiesioginis ta prasme, kad valstybių narių piliečiai turi teisę tiesiogiai remtis Sąjungos teisės normomis nacionaliniuose ir Europos teismuose, netgi atgaline data, nes Sąjungos teisės normos išaiškinimas, pateiktas atsizvelgiant į prašymą priimti prejudicinį sprendimą, paaiškina ir apibrėžia jos reikšmę bei apimtį nuo jos įsigaliojimo momento <...>“.
- 10 Analogiškai dėl Teisingumo Teismo prejudicinių sprendimų deklaratyvaus pobūdžio prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo 2016 m. rugsėjo 22 d. Sprendimo *Microsoft Mobile Sales International, ankstesnis pavadinimas – Nokia Italia SpA ir kt.* (C-110/15) 59 punktą.
- 11 Remdamasis tuo, ką Teisingumo Teismas nusprendė savo 2021 m. gegužės 18 d. sprendimo 221 ir 222 punktuose, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs

teismas pažymi, kad kyla klausimas, ar, atsižvelgiant į Rumunijos KT sprendimą Nr. 390/2021, jis gali nagrinėti nuostatas, susijusias su SIIJ įsteigimu ir veikimu, remdamasis 2021 m. gegužės 18 d. sprendimu.

- 12 Poreikis pateikti Teisingumo Teismui pirmąjį klausimą kyla dėl prieštaravimo tarp 2021 m. gegužės 18 d. sprendimo ir Rumunijos KT Sprendimo Nr. 390/2021 bei rizikos, kad prieš Rumuniją bus pradėta procedūra dėl įsipareigojimų neįvykdymo.
- 13 Dėl antrojo prejudicinio klausimo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo turintis pasirinkti, ar taikyti Sąjungos teisę, remiantis 2021 m. gegužės 18 d. sprendimu, ar Rumunijos KT Sprendimą Nr. 390/2021. Jeigu teisėjas nuspręstų taikyti Teisingumo Teismo sprendimą ir netaikyti Rumunijos KT Sprendimo Nr. 390/2021, pagal Įstatymo Nr. 303/2004 99 straipsnio §) punktą jam būtų iškelta drausminė byla, nes *Curtea Constituțională* sprendimo nevykdymas yra drausmės pažeidimas, ir dėl tokios drausminės bylos jis galėtų būti nušalintas nuo pareigų, o tai galėtų turėti įtakos jo nepriklausomumui priimant sprendimą.
- 14 Be to, šis teismas mano, kad Rumunijos KT Sprendimu Nr. 1039/2021 buvo pakeista jo kompetencija, o tai grubiai pažeidžia jo sprendimų priėmimo laisvę; šiuo klausimu jis primena tai, ką kai kurie Rumunijos KT teisėjai nurodė savo atskirojoje nuomonėje, kurioje nesutinkama su Sprendime Nr. 1039/2021 įtvirtinta Rumunijos KT pozicija.
- 15 Remiantis šia atskirąja nuomone, 2021 m. gegužės 18 d. sprendimas tik patvirtina ilgalaikę suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją, o Rumunijos KT veikė *ultra vires*, kai, konkrečiai nesikreipus teismui, kuris pateikė prašymą įvertinti galimą prieštaravimą Konstitucijai, ėmėsi vertinimų dėl Teisingumo Teismo jurisdikcijos.
- 16 Atskirosios nuomonės autoriai teigia, kad 2021 m. gegužės 18 d. sprendimas turėjo būti papildomas argumentas, kad Rumunijos KT galėtų pakeisti savo jurisprudenciją, tačiau toks pakeitimas bet kuriuo atveju turėtų būti padarytas kruopščiai peržiūrėjus Konstituciją.
- 17 Be to, remdamiesi Konstitucijos 148 straipsniu, jie tvirtina, kad jame pripažįstama sisteminė Sąjungos teisės viršenybė jai prieštaraujančių nacionalinės teisės nuostatų atžvilgiu. Šią viršenybę gali ir turi konstatuoti bet kuri nacionalinės valdžios institucija (teismas ar viešojo administravimo institucija).
- 18 Be to, įpareigodama visas valdžios institucijas, įskaitant teismines institucijas, *užtikrinti* Rumunijos valstybės stojant į Europos Sąjungą prisiimtų įsipareigojimų vykdymą, Konstitucija užtikrina veiksmingą visų Sąjungos piliečių teisių teisinę apsaugą.
- 19 Vis dar dėl antrojo prejudicinio klausimo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, taip pat remdamasis Teisingumo Teismo sprendimais byloje

C-64/16 ir C-216/18 PPU, teigia, kad Įstatymo Nr. 303/2004 nuostata, kurioje numatyta iškelti teisėjui drausminę bylą ir skirti drausminę nuobaudą už Rumunijos KT sprendimo nesilaikymą, jeigu toks Rumunijos KT sprendimas atima iš nacionalinio teismo teisę taikyti Teisingumo Teismo sprendimą, kurį jis laiko prioritetiniu, prieštarauja nepriklausomumo kriterijui, įtvirtintam ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje, siejamoje su ESS 2 straipsniu ir Chartijos 47 straipsniu, taip pat Teisingumo Teismo jurisprudencijai.

- 20 Iš tiesų Rumunijos KT Sąjungos teisės normų taikymui nustato papildomas sąlygas, prieštaraujančias Teisingumo Teismo jurisprudencijai, pavyzdžiui, sąlygą, kad šios teisės normos „užpildytų Konstitucijos spragą“ (Sprendimo Nr. 390/2021 49 punktą), ir uždraudžia prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui netaikyti Sąjungos teisei prieštaraujančių nacionalinės teisės normų.
- 21 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo teigimu, Rumunijos KT pasilieka išimtinę teisę taikyti Sąjungos teisę, nors jis nėra aukštesnės instancijos teismas nei Apeliacinis teismas ir neturi jokių Sąjungos teiseje pripažintų prerogatyvų, kad galėtų įsikišti, siekdamas ištaisyti, pripažinti negaliojančiu arba patvirtinti Rumunijos bendrosios kompetencijos teismų teisėjų atliekamą Sąjungos teisės taikymą.
- 22 Dėl trečiojo klausimo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad pareiškėjas kreipėsi į nacionalinį teismą dėl pernelyg ilgos baudžiamojo proceso trukmės ir dėl to, kad jau daugiau kaip metus negavo atsakymo į prašymus, pateiktus SIIJ.
- 23 Šiomis aplinkybėmis Teisių ir laisvių kolegija turėtų išnagrinėti visas bylos aplinkybes, lėmusias baudžiamojo proceso trukmę, kurią pareiškėjas laiko pernelyg ilgą, įskaitant teisės aktus, reglamentuojančius SIIJ veiklą, skyriaus darbo krūvį atsižvelgiant į prokurorų skaičių, teismo sprendimų lygį, SIIJ veikimo atitiktį 2021 m. gegužės 18 d. sprendimui, ir nustatyti, ar pagal šiuo metu galiojančius teisės aktus esamos sudėties skyriaus veikla yra pateisinama objektyviais ir patikrinamais imperatyviais gero teisingumo vykdymo reikalavimais ir ar šis skyrius gali vykdyti baudžiamąjį procesą, laikydamasis kiekvieno asmens teisės į teisingą bylos nagrinėjimą, įskaitant proceso trukmės aspektą.
- 24 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turėtų nuspręsti, ar bylą galima grąžinti, kad baudžiamasis procesas galėtų būti tęsiamas prokuratūros padalinyje, dėl kurio, atsižvelgiant į 2021 m. gegužės 18 d. sprendimą, galėtų būti manoma, kad jis veikia pažeisdamas Sąjungos teisę.
- 25 Vis dėlto analizę, kurią turėtų atlikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, paneigia Rumunijos KT Sprendimas Nr. 390/2021, kuriame nuspręsta, kad „nacionalinis teismas neturi teisės nagrinėti nacionalinės teisės

nuostatos, kuri pagal Konstitucijos 148 straipsnį pripažinta neprieštaraujančia Konstitucijai, atitiktis Sąjungos teisės nuostatoms“.

- 26 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo *Pitești Curtea de Apel* (Piteščio apeliacinis teismas) teisėjo atvejį, apie kurį buvo pranešta spaudoje; Teisingumo ministerijos inspektoriai tam teisėjui iškėlė drausminę bylą dėl tariamų pažeidimų, susijusių su jo funkcijų nesąžiningu atlikimu arba dideliu aplaidumu, po to, kai nagrinėdamas bylą, kurioje ginčas vyko dėl proceso trukmės, tas teisėjas, vadovaudamasis ESS 2 ir 19 straipsniais ir 2021 m. gegužės 18 d. sprendimu, pripažino, kad SIIJ veikla „nėra pateisinama objektyviais ir patikrinamais imperatyviais gero teisingumo vykdymo reikalavimais ir nesuteikia konkrečių garantijų, leidžiančių, pirma, atmesti bet kokią riziką, kad minėtas skyrius veikia kaip atskirų teisėjų ir prokurorų veiklos politinės kontrolės priemonė, galinti pažeisti jų nepriklausomumą, ir, antra, užtikrinančių, kad jo įgaliojimai gali būti naudojami tokių teisėjų ir prokurorų atžvilgiu, laikantis [Chartijos] 47 ir 48 straipsniuose nustatytų įpareigojimų“. Inspektoriai įpareigojo prokurorą atsakyti kompetencijos spręsti bylą, taigi Įstatymo Nr. 304/2004 88¹ straipsnio nuostatos nebuvo taikomos nustatant jurisdikciją. Kaip nurodė Teisingumo ministerijos inspektoriai, „tyrimas *ex officio* prieš *Curtea de Apel Pitești* (Piteščio apeliacinis teismas) teisėją susijęs ne su 2021 m. gegužės 18 d. Teisingumo Teismo sprendimo išaiškinimu, bet su skundai dėl proceso trukmės taikomų procesinių taisyklių laikymosi tvarka“.
- 27 Atsižvelgiant į tai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar praktika kelti drausminę bylą teisėjui, kuris, remdamasis 2021 m. gegužės 18 d. sprendimu, nusprendė, kad nacionalinės teisės nuostatos dėl SIIJ prieštarauja Sąjungos teisei, atitinka teisėjų nepriklausomumo principą.

Prašymas taikyti prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą arba – alternatyviai – pagreitintą procedūrą

- 28 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo taikyti Teisingumo Teismo statuto ir Teisingumo Teismo procedūros reglamento nuostatas, susijusias su prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūra arba – alternatyviai – su pagreitinta procedūra.
- 29 Šis prašymas grindžiamas tuo, kad pritaikius Europos Sąjungos teisę, t. y. 2021 m. gegužės 18 d. sprendimą, yra iškelta drausminių bylų, o tai labai pakenktų teisėjų nepriklausomumui ir teismų sistemos stabilumui. Be to, neapibrėžtumas, kurį sukėlė aptariamoms nacionalinėms teisės nuostatoms, daro poveikį SESV 267 straipsnyje nustatytos teismų bendradarbiavimo sistemos veikimui.